

Sygn. akt II AKa 185/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 listopada 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: SSA Stanisław Kucharczyk

Sędziowie: SA Piotr Brodniak

SO del. do SA Dorota Mazurek (spr.)

Protokolant: st. sekr. sądowy Karolina Pajewska

przy udziale prokuratora Prokuratury Okręgowej w Szczecinie Ilony Talar

po rozpoznaniu w dniu 14 listopada 2019 r. sprawy

D. Z., I. K.i D. W.

- o zadośćuczynienie za krzywdę doznaną przez J. Z. (1) zm. dnia (...) roku w S., wynikłą z powołania go do służby wojskowej w okresie od dnia 5 listopada 1982 roku do dnia 24 stycznia 1983 roku w związku z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego,

- o zadośćuczynienie za krzywdę doznaną przez J. Z. (1) zm. dnia (...) roku w S., wynikłą z niesłusznego pozbawienia wolności go na 48 godzin w okresie od 18 kwietnia 1985 roku do 19 kwietnia 1985 roku w związku z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego

na skutek apelacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawczyń

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 17 maja 2019 r. sygn. akt III Ko 975/18

I. zmienia wyrok w zaskarżonej części w ten sposób, że kwoty zasądzone na rzecz D. Z., I. K., D. W. z tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę przez J. Z. (1), zmarłego (...)r. w S., wynikłą z powołania go do służby wojskowej w okresie od dnia 5 listopada 1982 r. do dnia 24 stycznia 1983 r., podwyższa do kwot po 25.000 (dwadzieścia pięć tysięcy) złotych;

II. w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy;

III. zasądza na rzecz wnioskodawczyń D. Z., I. K., D. W. kwoty po 240 (dwieście czterdzieści) złotych z tytułu kosztów zastępstwa procesowego udzielonego wnioskodawczyniom w postępowaniu odwoławczym;

IV. koszty postępowania odwoławczego ponosi Skarb Państwa.

SSO (del.) Dorota Mazurek SSA Stanisław Kucharczyk SSA Piotr Brodniak

Sygn. akt II AKa 185/19

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Szczecinie w Wydziale III Karnym wyrokiem z dnia 17 maja 2019 roku w sprawie o sygn. III Ko 975/18 po rozpoznaniu wniosków:

1. **D. Z.**, córki F. i Z., urodzonej (...),
2. **I. K.**, córki J. i D., urodzonej (...),
3. **D. W.**, córki J. i D., urodzonej (...)

- o zadośćuczynienie za krzywdę doznaną przez J. Z. (1), zmarłego w dniu (...)r. w S., wynikłą z powołania go do służby wojskowej w okresie od dnia 5 listopada 1982r. do dnia 24 stycznia 1983r., do odbycia której został powołany za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego,

oraz

- o zadośćuczynienia za krzywdę wyżej wymienionego wynikłą z niesłusznego pozbawienia go wolności na 48 godzin w okresie od dnia 18 kwietnia 1985r. do dnia 19 kwietnia 1985r. w związku z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego:

I. na podstawie art. 8a ust. 1 i ust. 2 a oraz art. 8 ust 1 ustawy z dnia 23.02.1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego zasądził od Skarbu Państwa na rzecz:

- D. Z. kwotę 15.000 (piętnastu tysięcy) złotych z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty, tytułem należnej jej części zadośćuczynienia za krzywdę doznaną przez jej męża J. Z. (1), zmarłego w dniu (...) r. w S., wynikłą z powołania go do służby wojskowej w okresie od dnia 5 listopada 1982r. do dnia 24 stycznia 1983r. do odbycia której został powołany za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego;

- I. K. kwotę 15.000 (piętnastu tysięcy) złotych z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty, tytułem należnej jej części zadośćuczynienia za krzywdę doznaną przez jej ojca J. Z. (1), zmarłego w dniu (...) r. w S., wynikłą z powołania go do służby wojskowej w okresie od dnia 5 listopada 1982r. do dnia 24 stycznia 1983r., do odbycia której został powołany za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego;

- D. W. kwotę 15.000 (piętnastu tysięcy) złotych z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty, tytułem należnej jej części zadośćuczynienia za krzywdę doznaną przez jej ojca J. Z. (1), zmarłego w dniu (...) r. w S., wynikłą z powołania go do służby wojskowej w okresie od dnia 5 listopada 1982r. do dnia 24 stycznia 1983r., do odbycia której został powołany za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego;

II. na podstawie art. 8 ust. 1 w zw. z art.11 ust.2 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego zasądził od Skarbu Państwa na rzecz:

- D. Z. kwotę 2 000 (dwóch tysięcy) złotych z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty, tytułem należnej jej części zadośćuczynienia za krzywdę doznane przez jej męża J. Z. (1), zmarłego w dniu (...)r. w S., wynikłe z w związku z pozbawieniem go wolności bez przeprowadzania postępowania zakończonego orzeczeniem w okresie od dnia 18 kwietnia 1985r. do dnia 19 kwietnia 1985r. w związku z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego,

- I. K. kwotę 2.000 (dwóch tysięcy) złotych z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty, tytułem należnej jej części zadośćuczynienia za krzywdę doznaną przez jej ojca J. Z. (1), zmarłego w dniu (...) r. w S., wynikłą z w związku z pozbawieniem go wolności bez przeprowadzania postępowania zakończonego orzeczeniem, w okresie od dnia 18 kwietnia 1985r. do dnia 19 kwietnia 1985r. w związku z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego,

- D. W. kwotę 2.000 (dwóch tysięcy) złotych z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty, tytułem należnej jej części zadośćuczynienia za krzywdę doznaną przez jej ojca J. Z. (1), zmarłego w dniu (...) r. w S., wynikłą z w związku z pozbawieniem go wolności bez przeprowadzania postępowania zakończonego orzeczeniem, w dniach od dnia 18 kwietnia 1985r. do dnia 19 kwietnia 1985r. w związku z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego,

III. w pozostałym zakresie wniosek oddalił,

IV. uznał, że wydatki postępowania po myśli art. 13 ustawy z dnia 23.02.1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego ponosi Skarb Państwa;

V. na podstawie art. 554 § 4 k.p.k. oraz § 11 ust. 6 i 17 pkt 1 i 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. 2015.1804) zasądził od Skarbu Państwa na rzecz każdego z wnioskodawców poniesione w postępowaniu wydatki z tytułu ustanowienia jednego pełnomocnika w kwocie po 288,00 (dwieście osiemdziesiąt osiem) zł, oraz kwotę po 182, 83 (sto osiemdziesiąt dwa, 83/100) zł. tytułem zwrotu poniesionych w sprawie kosztów związanych z dojazdami pełnomocnika.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pełnomocnik wnioskodawczyń.

Na zasadzie art. 427 § 2 oraz art. 438 pkt 2 k.p.k. wyżej wymienionemu wyrokowi zarzucił obrazę przepisów postępowania, która miała istotny wpływ na jego treść:

1. obrazę art. 7 k.p.k. polegającą na przekroczeniu zasad swobodnej

i wszechstronnej oceny dowodów w analizie zgromadzonego materiału dowodowego w szczególności naruszenia zasad logicznego wnioskowania

i zasad wynikających z doświadczenia życiowego oraz wskazań wiedzy poprzez błędna ocenę zeznań D. Z. i uznanie, że J. Z. (1) nie doznał żadnych trwałych szkód na zdrowiu w sytuacji gdy z zeznań jego żony wynika, że J. Z. (1) trafił do jednostki wojskowej z poparzoną nogą, podczas pobytu w jednostce był w nią kopany, a po opuszczeniu obozu konieczny był przeszczep poparzonej skóry, co niewątpliwie jest szkodą na zdrowiu powstałą wskutek braku odpowiedniej opieki medycznej w jednostce wojskowej,

2. obrazę art. 7 k.p.k. polegającą na przekroczeniu zasad swobodnej

i wszechstronnej oceny dowodów w analizie zgromadzonego materiału dowodowego w szczególności naruszenia zasad logicznego wnioskowania

i zasad wynikających z doświadczenia życiowego oraz wskazań wiedzy poprzez błędna ocenę zeznań D. Z. i uznanie, że J. Z. (1) funkcjonował normalnie po zwolnieniu ze służby wojskowej, w sytuacji gdy z zeznań żony wynika, że pobyt J. Z. (1) odbił się na jego zdrowiu psychicznym, nie był już tak wesołym człowiekiem, był bardzo skryty, małomówny i podejrzliwy, co niewątpliwie świadczy o szkodzie na zdrowiu psychicznym i wpływie na codzienne funkcjonowanie,

3. obrazę art. 7 k.p.k. polegającą na przekroczeniu zasad swobodnej

i wszechstronnej oceny dowodów w analizie zgromadzonego materiału dowodowego w szczególności naruszenia zasad logicznego wnioskowania i zasad wynikających z doświadczenia życiowego oraz wskazań wiedzy poprzez błędna ocenę zeznań D. Z. i uznanie, że podczas aresztowania w dniu 18 kwietnia 1985 roku, nie stosowano wobec J. Z. (1) przemocy i siły fizycznej, podczas gdy z zeznań jego żony wynika, że podczas zatrzymania mąż był bity;

Na zasadzie art. 427 § 2 k.p.k. oraz art. 438 pkt 1 k.p.k. wyżej wymienionemu wyrokowi zarzuciła :

1. obrazę przepisów prawa materialnego tj. art. 8a ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (t.j. Dz. U. z 2018 r, poz. 2099)- dalej ustawa lutowa, art. 445 § 1 i 2 kc w zw. z art. 448 k.c. poprzez ich błędną wykładnię i zasądzenie niewspółmiernie niskiej - w stosunku do rozmiarów krzywdy doznanej przez J. Z. (1) – kwoty zadośćuczynienia, gdy całokształt okoliczności sprawy tj. przyczyny powołania do odbycia czynnej służby wojskowej, obiektywnie długi okres izolacji, warunki odbywania służby w jednostce wojskowej, represje, jakie doświadczył w jej trakcie, uszczerbek na zdrowiu powstały w wyniku braku odpowiedniej opieki medycznej, rozłąka z rodziną, zmiany, jakie zaszły w psychice – przemawiają za zasądzeniem dalszej kwoty zadośćuczynienia:

2. obrazę przepisów prawa materialnego tj. art. 8a ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (t.j. Dz. U. z 2018 r, poz. 2099)- dalej ustawa lutowa, art. 445 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 448 k.c. poprzez ich błędną wykładnię i nieuwzględnienie we właściwy sposób wszystkich okoliczności, które miały wpływ na wymiar krzywdy J. Z. (1), a w konsekwencji na wysokość zadośćuczynienia, zwłaszcza: warunków odbywania służby wojskowej, represji, jakich doświadczył w jej trakcie, uszczerbku na zdrowiu powstałego w wyniku braku odpowiedniej opieki medycznej, rozłąki z rodziną, zmian, jakie zaszły w psychice – które przemawiają za zasądzeniem dalszej kwoty zadośćuczynienia;

Na zasadzie art. 427 § 1 k.p.k. i art. 437 § 1 i 2 k.p.k. skarżąca wniosła o:

zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie żądań wnioskodawczyń w dalszej dochodzonej części i zasądzenie od

Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawczyń D. K., I. K. i D. W. dalszych kwot :

1. w wysokości po 185.000 tytułem zadośćuczynienia za doznaną odpowiednio przez męża i ojca wnioskodawczyń J. Z. (1), na skutek powołania go do pełnienia czynnej służby wojskowej w okresie od 5 listopada 1982 roku do 31 marca 1983 r. w związku z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty;

2. w wysokości po 8.000 tytułem zadośćuczynienia za doznaną odpowiednio przez J. Z. (1), na skutek niesłusznego pozbawienia go wolności na 48 godzin w okresie od 18 kwietnia do 19 kwietnia 1985 roku. w związku z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty;

Skarżąca wniosła też o zasądzenie na rzecz wnioskodawczyń od Skarbu Państwa kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja pełnomocnika wnioskodawcy okazała się zasadna jedynie częściowo, a to w zakresie ustalenia wysokości kwoty zadośćuczynienia dochodzonej przez wnioskodawczynię z tytułu krzywdy jakiej doznał J. Z. (1) z tytułu powołania go do służby wojskowej w okresie od 5 listopada 1982 roku do 24 stycznia 1983 roku, jednak nie w pełnym zakresie co do kwot żądanych w środku odwoławczym.

Nie podzielił natomiast Sąd Apelacyjny stanowiska skarżącej, co do zarzutów dotyczących wysokości zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w związku z pozbawieniem wolności J. Z. (1) od dnia 18.04.1985 roku do dnia 19.04.1985 roku w żadnym zakresie.

Na wstępie należy wskazać, że zawarte w apelacji zarzuty kwestionujące prawidłowość dokonanej przez Sąd oceny dowodów, a w konsekwencji poczynienia przez Sąd błędnych ustaleń faktycznych, co do skutków jakich doznał J. Z. (1) w czasie powołania go na szkolenie wojskowe w U. nie są zasadne. Bo choć Sąd Okręgowy w całości przydał walor wiarygodności zeznaniom żony J. Z. (1), to w istocie nie mógł w oparciu o te zeznania uznać (choć po części wskazał tak w uzasadnieniu - k 104 verte), że wskazane przez D. Z. okoliczności dotyczące skutków, jakie dla J. Z. (1) wywołało jego

powołanie do odbycia służby wojskowej we wskazanym okresie, w zakresie poparzenia nogi i niemożności jej leczenia w warunkach szpitalnych, kopania w nią, jak i następczej konieczności dokonania przeszczepu skóry, zaistniały. Oparcie owych okoliczności o zeznania D. Z. jest bowiem nieuprawnione, a jej relacja w tej części niewątpliwie może być uznane jedynie za wynik braku pamięci wszystkich okoliczności wynikających z upływu wielu lat od zdarzeń, jak i faktu, że J. Z. (1) był wielokrotnie zatrzymywany, czy pozbawiany wolności, a okres jego nieobecności w domu jaki miał miejsce od 5 listopada 1982 roku do 24 stycznia 1983 roku, nie był jedynym okresem kiedy to w związku z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego nie było go w domu.

Przeprowadzone w toku postępowania odwoławczego dowody z akt spraw w szczególności akt Sadu Rejonowego w Szczecinie sygn. V K 189/86, jak i Sądu Okręgowego w Szczecinie III Ko 45/10 oraz III Ko 202/08 wskazują bowiem jednoznacznie, że w okresie od 5 listopada 1982 do 24 stycznia 1983 roku J. Z. (1) nie miał poparzonej nogi i nie doświadczał w tym okresie cierpień i dolegliwości na jakie wskazuje D. Z.. Jak wynika bowiem z zawartych w aktach sprawy o sygnaturze III Ko 45/10 zeznań J. Z. (1) (k 581 verte) uległ on wypadkowi w pracy, w czasie którego doznał oparzenia nogi III stopnia, **w sierpniu 1985 roku**. Po tej nodze był kopany w czasie zatrzymania i tymczasowego aresztowania **w październiku 1985 roku**. Co oznacza, że wskazane przez D. Z. okoliczności, nawet jeśli składała tej treści zeznania w dobrej wierze, były wynikiem jej niepamięci i wielości zdarzeń w którym w tamtym okresie doświadczał jej mąż. Okoliczności wynikające z zeznań J. Z. (1), zawartych w protokole rozprawy z dnia 8 listopada 2010 roku, potwierdzają też znajdujące się w aktach sprawy o sygn. V K 189/86 zaświadczenia lekarskie k 47-50. Również zeznania J. Z. (1) złożone w toku rozprawy prowadzonej w dniu 14 października 2009 roku w Sądzie Okręgowym w Szczecinie w sprawie III Ko 202/08 (k 148-151) wskazują, że poparzenia nogi J. Z. (1) doznał w roku 1985 w czasie swojego zatrudnienia w (...) a krzywdy w związku z faktem nieudzielania mu pomocy medycznej i zaostrzenia dolegliwości na skutek zadawania w poparzoną nogę kopnięć w czasie gdy był tymczasowo aresztowany do sprawy o sygn. V K 189/86, w związku z którymi to zdarzeniami J. Z. (1) dochodził zadośćuczynienia w sprawie o sygn. III Ko 45/10 Sądu Okręgowego w Szczecinie, którym przyznano zadośćuczynienie, a orzeczenie w tym przedmiocie pozostaje prawomocne na skutek orzeczenia Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 12 stycznia 2011 roku.

Treść relacji J. Z. (1) odnosząca się do jego pobytu w U. jaką złożył przy okazji przesłuchania w wyżej wymienionej sprawie nie daje też podstaw do uznania by w tym okresie pobytu „w służbie wojskowej” był bity. Niewątpliwie warunki panujące w U. były bardzo złe, co wynika z dowodu z akt sprawy Instytutu Pamięi Narodowej uzyskanego w toku postępowania pierwszoinstancyjnego (k 98 verte). J. Z. (1) nie był przesłuchany w tym postępowaniu, nie mniej relacje świadków, którzy z tym samym czasie i z tych samych względów przebywali w U. potwierdzają nie tylko to, że pobyt ten nie był związany ze szkoleniem wojskowym, ale i to, że warunki panujące w tym miejscu były bardzo złe, tak z uwagi na umieszczenie mężczyzn w nieogrzewanych barakach, nakaz wykonywania pracy w niskich temperaturach, brak opieki medycznej, czy wreszcie niewątpliwie najbardziej uciążliwe dla osób „internowanych” częste przeszukiwanie pomieszczeń, indoktrynacja polityczna, czy wreszcie niepewność tak w zakresie losów własnych jak i osób bliskich.

Treść zeznań J. Z. (1) znajdująca się w aktach spraw o sygn. II Ko 202/08 jak i II Ko 45/10 czyni nieuprawnionym zarzut w zakresie zaistnienia wskazanych przez pełnomocnika skutków w sferze psychiki J. Z. (1) w związku z jego pobylem w jednostce Wojskowej (...). J. Z. (1) nie był w tym okresie przesłuchiwany, bity, kopany poparzoną nogę.

Treść relacji J. Z. (1), jak i osób przesłuchanych w sprawie o sygn. S 24.2011. ZK prowadzonego przez Delegaturę OKSZpNP wskazuje, że przebywający w obozie doświadczały, związanych z bardzo trudnymi warunkami bytowymi (sposobem zakwaterowania, żywienia, koniecznością wykonywania pracy fizycznej pomimo niskiej temperatury, brakiem należytej opieki medycznej) krzywd, jak też byli poddawani presji psychicznej wobec poddawania szkoleniom politycznym, przeszukiwano pomieszczenia jakie zajmowali, jak i żyli w strachu tak o siebie, jak i swoich bliskich.

Materiał dowodowy zgromadzony w toku postępowania w w/w sprawie nie daje podstaw do uznania, że to wobec powołanych do służby na terenie obozu w U. stosowana była przemoc fizyczna, czy odbywały się ich przesłuchania. Nie kwestionując treści zeznań żony poszkodowanego, że jej mąż był poddawany wielokrotnym przesłuchaniom w trakcie których był bity i kopany po poparzonej nodze należy stwierdzić, że nie odnosiły się one do okresu jego pobytu w U., a dotyczyły okresu tymczasowego aresztowania J. Z. (1) od 8 października 1985 roku do 5 listopada 1985 roku. Treść

dowodów zgromadzonych w sprawie wskazuje, że takie zachowania były podejmowane wobec J. Z. (1) w czasie gdy został on tymczasowo aresztowany w okresie zdecydowanie późniejszym, którego to okresu niniejsze postępowanie nie dotyczy.

Tak więc nie wszystkie przywołane przez żonę J. Z. (1) okoliczności winny być zostać uznane za te potęgujące rozmiar doznanej przez niego krzywdy, jako, że niewątpliwie część z doznanych przez niego cierpień, jak i potrzeba wykonania przeszczepu skóry nie była związana z okresem będącym przedmiotem tego postępowania. D. Z. zresztą będąc przesłuchana wskazała, że wielu okoliczności już nie pamięta.

Z tego też powodu jedynie w części można zgodzić się ze stanowiskiem skarżącej w zakresie nie doszacowania przez Sąd Okręgowy, skutków jakie związane były z pobytem J. Z. (1) w obozie wojskowym w szczególności dla stanu jego zdrowia psychicznego. Pobyt J. Z. (1) w obozie wojskowym wywołał niewątpliwie w jego psychice jakieś skutki nie mniej nie takie na jakie powołuje się skarżąca. Dostrzec bowiem należy, że ocena zachowania J. Z. (1), dokonana została przez jego żonę z perspektywy czasu, a co istotne i po przyjściach jakich doświadczył on w związku z jego późniejszym aresztowaniem od dnia 8 października 1985 roku do 5 listopada 1985 roku, a ten okres nie może być uwzględniony, przy ustalaniu obecnie dochodzonego zadośćuczynienia. J. Z. (1) w swojej relacji dotyczącej swojej działalności wskazał sytuacje, które szczególnie były dla niego dotkliwe nie wskazał przy tym pobytu w U. czy zatrzymania z kwietnia 1985 roku.

Świadek D. Z. wprost wskazała też, że zachowania jej męża były ściśle związane z działalnością jaką kontynuował po wyjściu z aresztu na rzecz niepodległości Państwa Polskiego. Dlatego to, że D. Z. w określony sposób ocenia zachowania męża, trafnie odniósł Sąd Okręgowy odniósł do dalszego kontynuowania przez niego działalności niepodległościowej

W istocie więc nie sposób odmówić racji Sądowi Okręgowemu, że pomimo zdarzeń będących udziałem J. Z. (1), wydarzenia związana bezpośrednio z pobytem w U. nie spowodowały w jego psychice aż tak szczególnych zmian. Podejrzliwość i ostrożność wiązała się z kontynuacją działalności konspiracyjnej nie zaś z doprowadzeniem J. Z. (1) do takiego stanu by wycofał się z życia.

Niewątpliwie to znaczne zaangażowanie w działalność niepodległościową umniejszało zaangażowanie J. Z. (1) w życie rodzinne, czy towarzyskie, a nie przyczyny wskazane przez skarżącą. Tych krzywd jakich doznał J. Z. (1), czy jego bliscy nie można wynagrodzić jako, że nie ustalono podstaw prawnych do przyznania tak poszkodowanym, jak i osobom wskazanym w treści ustawy, jako uprawnionym zadośćuczynienia w związku z samym faktem prowadzenia owej działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

W istocie więc Sąd Okręgowy opierając się o treść relacji żony J. Z. (1) prawidłowo ustalił szereg okoliczności, które uwzględnił jako źródło krzywdy wnioskodawcy wynikłej tak z powołania go do służby wojskowej i odbywania jej w okresie od 5.11.1982 roku do 24 stycznia 1983 roku. Nie mniej część z nich w tym te odnoszące się do uniemożliwienia mu leczenia jego poparzonej nogi, nie mogły zostać zaakceptowane jako, że pozostają w sprzeczności w innymi dowodami. Podobnie jak i nie sposób skutków w sferze psychiki odnosić jedynie do tego okresu.

Nie mniej zgodzić się należy ze skarżącą, że Sąd niedostatecznie oszacował krzywdę jakiej doznał poszkodowany w czasie pobytu w obozie w U.. Porównanie tej sytuacji z sytuacją osób, które w tym czasie były w rzeczywistości powołane do odbycia służby wojskowej jest nieuprawnione i musi budzić sprzeciw. Oczywiście jest bowiem, że osoby powołane do rzeczywistego odbycia takiej służby wojskowej, nie były traktowane tak jak J. Z. (1). Odbywały szkolenie wojskowe, cel ich pobytu i czas owego pobytu był jasny i nie wzbudzał poczucia zagrożenia, jak i obawy o losy własne czy bliskich. W kontekście już tej okoliczności uzasadnionym jest podwyższenie kwoty z tytułu zadośćuczynienia za doznaną przez J. Z. (1) krzywdę do kwoty 75 tysięcy złotych, co sprawia, że za okres od 5 listopada 1982 roku do 24 stycznia 1983 roku wnioskodawczyni winny otrzymać kwoty po 25 tysięcy złotych każda, czyli o kwoty po 10.000 złotych wyższe niżli uznał to Sąd Okręgowy, ale niewątpliwie nie mogą to być kwoty jakich oczekuje skarżąca, a już na pewno dochodzone powyżej tej kwoty. Powyższe kwoty stanowiły by kwoty mogące być uznane za nieuprawnione wzbogacenie, a nie taki jest cel zadośćuczynienia.

Z tego też względu Sąd Apelacyjny uznał za zasadną ingerencję w treść wyroku jako, że na skutek niedoszacowania okoliczności związanych z krzywdą J. Z. (1), porównaniem jego sytuacji z sytuacją osób, które w tym okresie powołane zostały na szkolenie wojskowe z przyczyn odmiennych niż osoby, które w ten sposób represjonowano w związku z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego sprawiło, że zadośćuczynienie za ten okres ustalono na wyższym poziomie. Sąd meriti, niedostatecznie bowiem uwzględnił poziom cierpień, których doświadczył J. Z. (1) w związku z powołaniem do służby wojskowej i w zakresie tego roszczenia nie doprowadził do przyznania adekwatnej rekompensaty. Bez wątplenia ustalenie kwoty zadośćuczynienia nie jest łatwe i nie jest możliwe zrekompensowanie w pełni subiektywnie odczuwanej krzywdy wynikłej z pobytu w obozie wojskowym, dlatego też wobec niewymierności szkody niematerialnej, celem zadośćuczynienia jest zrównoważenie negatywnych przeżyć, które były udziałem J. Z. (1).

Ustalona przez Sąd Apelacyjny kwota, w realiach przedmiotowej sprawy jest odpowiednia. W sprawie III Ko 975/18 Sądu Okręgowego w Szczecinie zadośćuczynieniu podlegało zarówno naruszenie dóbr osobistych J. Z. (1) takich jak wolność, rozumiana nie tylko jako umieszczenie w obozie w złych warunkach, ale również wolność od strachu o siebie i bliskich, poniżania poprzez godzenie w cześć i godność, informowanie żołnierzy w Służbie czynnej, że uczestniczący w obozie wojskowym mają bliżej nie zidentyfikowaną przeszłość kryminalną, jak i poprzez sam fakt traktowania w sposób odbiegający od przyjętych w wojsku norm. Zadośćuczynienie ma też na celu zrekompensowanie krzywd związanych z naruszeniem prywatności J. Z. (1), miejsca zakwaterowania były wielokrotnie przeszukiwane, co w konsekwencji doprowadziło do jego zatrzymania i późniejszego tymczasowego aresztowania. J. Z. (1) został zabrany od rodziny, pozostawił żonę i dwójkę małoletnich dzieci, którzy nie mieli na ten czas źródła utrzymania, sam został umieszczony, pomimo okresu zimowego w złych warunkach mieszkaniowych, musiał pracować fizycznie w niskiej temperaturze, a wykonywana praca z racji jej charakteru nie jawiła się jako taka która następnie miała być wykorzystana. Jeżeli do tego dojdzie brak podstawowych warunków higienicznych, żywieniowych i indoktrynację ideologiczną, jakiej musiał być poddawany, skoro byli jej poddawani inni przebywający w tym czasie w obozie w U., to bez wątplenia takie sytuacje w znaczący sposób wpływały na jego samopoczucie, potęgowały stres i zwiększały obawę co do jego przyszłości. Cierpienia, których w związku z tym doświadczał wymagały większego podkreślenia, co powinno znaleźć odzwierciedlenie w kwocie zadośćuczynienia.

Pozostałe okoliczności będące podstawą ustalenia krzywdy zostały ocenione prawidłowo przez Sąd I instancji. Mając na uwadze rodzaj i natężenie okoliczności, które w przedmiotowej sprawie kształtowały krzywdę, której doznał J. Z. (1). Sąd Apelacyjny uznał, że kwotą zadośćuczynienia, adekwatną do doznanych przez niego cierpień psychicznych i fizycznych za prawie 3 miesięczny pobyt będzie kwota nie kwota 45.000 zł, ale 75.000 złotych, jako stanowiąca realną wartość ekonomiczną.

Ustalając kwotę należnego zadośćuczynienia uwzględniono, że ma ono charakter kompensacyjny i nie może mieć jedynie charakteru symbolicznego. Stąd podwyższenie przez Sąd Apelacyjny kwoty zadośćuczynienia do kwoty 75.000zł. Kwota ta przy uwzględnieniu, że dotyczy okresu trwającego blisko trzy miesiące, jest w ocenie Sądu Odwoławczego kwotą jak najbardziej uzasadnioną, zgodnie z treścią art.445§1kc, odpowiednią.

Kwota tak ustalona jest wystarczającym ekwiwalentem za doznane przez poszkodowanego tak cierpienia fizyczne jak i psychiczne. Została ustalona tak aby utrzymana była w rozsądnych granicach, odpowiadających aktualnym warunkom życia i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa. Zdaniem Sądu zasądzona kwota zadośćuczynienia zatrze i złagodzi poczucie krzywdy związane ze skutkami wykonania w stosunku do J. Z. (1) decyzji, która w istocie była nieuprawniona jako, że nie miała na celu przeprowadzenia szkolenia wojskowego, lecz izolację J. Z. (1), podobnie jak i innych umieszczonych w tym czasie w U. osób, które zajmowały się działalnością niepodległością i były na wolności w owym okresie niepożądane.

Zadośćuczynienie nie może być nadmierne w stosunku do krzywdy i być źródłem nieuzasadnionej korzyści majątkowej. Domagana się przez wnioskodawczynię łącznie kwota 600.000 złotych z tytułem zadośćuczynienia, za okres umieszczenia J. Z. (1) w obozie wojskowym w istocie stanowiłaby nieuzasadnioną korzyść majątkową. W środku odwoławczym pełnomocnik wnioskowała o zasądzenie na rzecz każdej z wnioskodawczyń kwot po

185.000zł, która po uwzględnieniu kwot zasądzonych zaskarżonym wyrokiem po 15.000zł, odpowiadałaby całej kwocie dochodzonego przez nie roszczenia. Mając na uwadze poczynione w sprawie ustalenia i ocenę wszystkich okoliczności istotnych dla rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawy w zakresie roszczenia co do zadośćuczynienia, domaganie się przez wnioskodawcę zadośćuczynienia w wysokości przewyższającej kwotę 75.000 (łącznie) jest nieuprawnione. Zadośćuczynienie nosi wprawdzie cechy kompensacyjne, to jednak wysokość tego żądania utrzymana być musi w rozsądnych granicach odpowiadających aktualnym warunkom życia i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa. Kwota 75.000 złotych rekompensuje, w ocenie Sądu Odwoławczego, w całości skutki krzywd jakie w okresie od 5.11.1982 do 24.01.1983 odczuł J. Z. (1).

W tym miejscu należy podkreślić, że zgodnie z treścią art.8 a ustawy lutowej w postępowaniu o odszkodowanie i zadośćuczynienie mają odpowiednie zastosowanie przepisy rozdziału 58 Kodeksu postępowania karnego. W postępowaniu o odszkodowanie prowadzonym na podstawie przepisów Rozdziału 58 Kodeksu postępowania karnego, mamy do czynienia z tzw. rozłożeniem ciężaru dowodu pomiędzy wnioskodawcą, a organem sądowym ponieważ odszkodowanie ma charakter cywilnoprawny. W związku z tym na tle regulacji wyrażonej w art. 6 kc wnioskodawca powinien udowodnić zarówno podstawę jak i wysokość zgłoszonego roszczenia. O ile udowodnił podstawę roszczenia o zadośćuczynienie, a poczynione w tym zakresie przez Sąd I instancji ustalenia jedynie nieznacznie zostały zmienione, to skarżąca (jak i wnioskodawczyni) nie przedstawili dowodów uzasadniających żądanie na poziomie 185.000zł. Żądanie obecnie kwoty 185.000 zł oznacza domaganie się kwoty ponad 200.000zł za miesiąc pobytu w obozie wojskowym, co jest bez wątpienia zbyt wygórowane. Orzeczenie takiej kwoty nie miałoby charakteru rekompensaty, a przeobraziłoby się nieuzasadnione przysporzenie majątkowe i nie może zostać zaakceptowane przez Sąd Apelacyjny, w niniejszej sprawie.

Trafnie ustalił Sąd Okręgowy wszystkie okoliczności dotyczące zatrzymania J. Z. (1) na 48 godzin w dniach od 18.04 do 19.04.1985 roku.

Nie negując, że J. Z. (1) podczas tego zatrzymania mógł być źle traktowany, czy że użyto wobec niego siły, przemocy, nie sposób uznać by w oparciu o treść zeznań D. Z., możliwym było ustalenie, że w czasie zatrzymania od 18.04 do 19.04.1985 r. J. Z. (1) był bity. Przesłuchana w charakterze świadka D. Z. wskazała jedynie, że mąż z racji działalności był wielokrotnie zatrzymywany, lecz okoliczności związanych z poszczególnymi zatrzymaniami nie pamięta. Pamiętała jedynie, że gdy był przewożony na Małopolską to był bity. J. Z. (1) przesłuchany, co prawda w innej sprawie tego zatrzymania nie wymienił, jako tego w wyniku którego był bity, choć przywołał inne zdarzenie nie związane z przedmiotem sprawy w której był przesłuchany. Wnioskodawczyni nie wykazały, że w dacie, co do której wnoszą o zadośćuczynienie w istocie doszło do użycia względem J. Z. (1) przemocy ponad tą jaką przy zatrzymaniu jest stosowana. W tych okolicznościach nie sposób uznać, że świadek odniosła owe bicie do tego konkretnego zdarzenia. A tym samym nie sposób podzielić zawartego w apelacji zarzutu, co do poczynienia w tym zakresie nieprawidłowej oceny dowodów, a w konsekwencji nieprawidłowych ustaleń faktycznych.

Dlatego Sąd Apelacyjny uznał za bezzasadną apelację pełnomocnika wnioskodawczyń, w zakresie rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego o zadośćuczynieniu za zatrzymanie J. Z. (1) w dniach 18-19.04.1985 roku, ponieważ Sąd I instancji, wbrew twierdzeniom skarżącej, jak powyżej wskazano w zakresie okoliczności dot. tego zatrzymania dokonał właściwej oceny dowodów w tym dowodu z zeznań D. Z., poczynił w tym względzie prawidłowe ustalenia faktyczne i dokonał prawidłowej wykładni art.8 ust.1 ustawy lutowej. Swoje stanowisko Sąd I instancji szczegółowo i logicznie przedstawił w uzasadnieniu, dokonując kompleksowej analizy treści przepisu art.8 ust.1 ustawy lutowej. Sąd Odwoławczy w pełni akceptuje argumenty zaprezentowane w pisemnych motywach rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego co do pkt 2, a zarzut apelacyjny w okolicznościach przedmiotowej sprawie nie mógł zostać uwzględniony. Orzeczona w związku z zatrzymaniem J. Z. (1) mającym miejsce z 18 na 19 kwietnia 1985 roku, kwota po 2000 zł dla każdej z wnioskodawczyń, łącznie 6000 złotych jest kwotą właściwą.

Ustawa lutowa, w tym art.8 aust.1, nie wprowadza odpowiedzialności za wszelkie możliwe represje politycznych, stosowanych w okresie od 1 stycznia 1944r. do 31 grudnia 1989r. Użycie przez ustawodawcę zwrotu „wynikłe z wykonania” nie pozostawia wątpliwości. Gdyby wolą ustawodawcy było zrekompensowanie wszystkich szkód

mających swoje źródło w represjach ze strony ówczesnych organów państwa za działalność na rzecz niepodległego Państwa Polskiego ograniczenie nie zostałyby wprowadzone w tej regulacji

Mając na uwadze powyższe rozważania Sąd Apelacyjny, na podstawie art.437 § 1 i 2 kpk zmienił zaskarżone orzeczenie w części dotyczącej kwoty zadośćuczynienia należnego wnioskodawczyniom za okres pobytu J. Z. (1) w jednostce wojskowej, podwyższając je do kwot po 25.000 dla każdej co łącznie daje kwotę 75.000zł (sześćdziesięciu tysięcy złotych) zadośćuczynienia za ten okres, a w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymał w mocy. O kosztach postępowania odwoławczego, Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 13 ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

SSO del Dorota Mazurek SSA Stanisław Kucharczyk SSA Piotr Brodniak